

думки, тому що воно ізольоване від співрозмовника, від ситуації спілкування. Перед ним чіткіше постає вимога бути обґрунтованішим, логічнішим та доказовішим. Поступово оволодіваючи особливостями письма, студент переносить їх у певній мірі на усну мову, від чого остання стає досконалішою, а сам студент відчуває себе впевненіше.

Отже, письмо виступає продуктивним видом діяльності. Важливою функцією письма на заняттях з іноземної мови є те, що воно на всіх етапах служить засобом контролю.

Письмо - це один із видів мовленнєвої діяльності, який постійно повинен використовуватися на заняттях з іноземної мови. Роль письма в початковому процесі пов'язана з використанням творчих, інтерактивних форм роботи.

Список літератури

1. Демьяденко М.Я., Лазаренко К.А., Мельник С.В. Основы общей методики обучения иностранным языкам. – К.:Вища школа, 1994.
2. Мильруд Р.П. Методика обучения иноземной письменной речи // ИЯШ – 1997, №2.

Одержано 22.12.11

УДК 336.732

Н.В. Гаврилова, доц., канд. екон. наук, М.О.Грешнікова, ст. гр. ФК-09-1
Кіровоградський національний технічний університет

Перспективи розвитку кредитних спілок в Україні

У статті проаналізовано теоретичні аспекти сутності та особливості діяльності кредитних спілок. Визначено місце та значення кредитних спілок у фінансово-економічній системі України. Досліджено проблеми становлення й розвитку кредитних спілок, а також окреслено перспективи їх діяльності на вітчизняному кредитному ринку.

фінансові установи, кредитна спілка, суб'єкт кредитної угоди, принципи діяльності кредитних спілок, ринок фінансових послуг

Постановка проблеми. В умовах фінансової кризи особливого значення набувають фінансові установи із соціальною складовою, які здатні захистити від знецінення заощадження населення, забезпечити доступними фінансовими послугами громадян і мале підприємство. Саме ці ознаки властиві установам кредитної кооперації, які в Україні діють в такій організаційно-правовій формі, як кредитні спілки. Метою кредитної кооперації є надання фінансових послуг через спільне заощадження членами кредитного кооперативу власних коштів та взаємне кредитування за рахунок цих коштів на взаємовигідній основі. Головну роль у забезпеченні стабільного фінансового розвитку кредитної спілки відіграють її фінансові ресурси. На сьогодні для кредитних спілок України гостро постало питання забезпечення їх фінансової стабільності, спроможності виконувати власні зобов'язання. Усе це визначає актуальність і необхідність дослідження питань подальшого розвитку кредитного ринку й, зокрема, функціонування небанківських кредитних установ [12].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблеми розвитку і становлення інститутів фінансового посередництва в умовах ринкової економіки, зокрема, дослідженню питання стабільності кредитних спілок присвячено наукові праці В. Гончаренко, О. Василика, Н. Внукової, О. Лютого, І. Малого, І. Мешко, А. Мороза, А. Пожар, В. Шелудько [10]. Утім, в українській економічній літературі ще немає комплексного дослідження функціонування інститутів небанківських фінансових посередників. Зокрема, особливої уваги потребують проблеми розвитку кредитних спілок та удосконалення регулювання їх діяльності.

Метою даної статті є визначення основних проблем становлення й розвитку кредитних спілок в Україні, окреслити перспективи їх діяльності на вітчизняному ринку.

Виклад основного матеріалу. Кредитні спілки, будучи формою об'єднання фізичних осіб, виникли як реакція на потребу у наданні швидких, недорогих і, разом з тим, конкурентоспроможних фінансових послуг. Забезпечення конкурентності фінансових послуг, що пропонуються кредитними спілками можливе за однієї обставини – надійності та стійкості фінансового посередника [6, с.135]. Найголовнішою метою діяльності кредитних спілок є фінансовий та соціальний захист своїх членів за допомогою залучення їх особистих заощаджень для взаємного кредитування, фінансової підтримки підприємницьких ініціатив та надання інших фінансових послуг. На сьогодні, в Україні кредитні спілки, незважаючи на те, що після їх відновлення минуло небагато часу, поступово завойовують свою нішу на ринку кредитів населення. Відповідно до Закону України «Про кредитні спілки», кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки [9].

Діяльність кредитної спілки ґрунтується на таких основних принципах:

- · добровільності вступу та свободи виходу з кредитної спілки;
- · рівноправності членів кредитної спілки;
- · самоврядування;
- · гласності.

Кредитна спілка має кредитний характер, оскільки в основі її діяльності, як і банку, лежить функція залучення, акумулювання тимчасово вільних коштів та їх перерозподіл відповідно до потреби. Кредитна спілка надає різні види кредитів: за своїм цільовим призначенням, за терміном користування, з різними режимами сплати відсотків та основної суми кредиту, з різними рівнями забезпеченості [11].

Переважна більшість кредитів є дрібними кредитами на споживчі цілі – 52% загальної суми наданих кредитів; комерційні кредити та кредити, що передбачають триваліший термін кредитування та більші суми кредиту, займають загалом 24%, кредити на придбання, ремонт та реконструкцію житла – 8% [5].

Станом на 31 грудня 2010 року у порівнянні з початком 2010 року внески (вклади) членів кредитних спілок на депозитні рахунки зменшилась на 25 % (з 3127,1 млн. грн. до 2959,3 млн. грн.), кредити, надані членам кредитних спілок зменшились на 30 % (з 4253,2 млн. грн. до 3909,1 млн. грн.) [11].

Суб'єктами кредитної угоди виступають кредитна спілка як кредитор і член спілки як позичальник. Елементи кредитування присутні у відносинах між особою, яка передає в розпорядження юридичної особи свій внесок (вклад), та спілкою, яка на такі вклади розподіляє частину свого доходу. Специфіка посередницької діяльності кредитних спілок полягає також в тому, що надання таких послуг не має на меті отримання прибутку.

Умови отримання позики для всіх членів спілки однакові, отже, такий договір містить ознаки публічності [11]. Його можна також охарактеризувати як договір про приєднання, оскільки члену спілки пропонують типову кредитну угоду, і в разі відсутності заперечень чи уточнень з боку позичальника він може приєднатися до неї.

Разом з тим, вкладник набуває своєрідних «корпоративних прав»: право на участь в управлінні справами кредитної спілки через загальні збори; право на виділення належної частки в майні спілки в разі її ліквідації або виходу з неї [2].

Загалом процес кредитування спілками схожий з банківським. Водночас кредитні угоди, що укладаються цими організаціями, мають окремі особливості:

- 1) позичальником може бути лише фізична особа – член спілки (крім надання позик іншим кредитним спілкам);
- 2) забезпечення вимагається лише на частину суми кредиту, що перевищує вклад;
- 3) низькі відсотки;
- 4) наслідком неповернення кредиту може бути не лише договірна відповідальність, але й виключення із членів спілки.

Аналогічно до кредитних угод, де кредитором виступає банк, позика спілки повинна використовуватись за цільовим призначенням і є строковою, оплатною і забезпечуваною.

Переваги кредитування кредитними спілками:

- · спілка є відкритою структурою;
- · члени кредитної спілки мають змогу напрацювати позитивну кредитну історію;
- · кредит можна отримати за кілька днів і навіть годин;
- · відсотки за кредит можуть бути нижчими за банківські;
- · залежно від статуту спілки, термін погашення кредиту можна продовжити;
- · у деяких спілках можна кредитуватися за допомогою майнових поручителів.
- Недоліки кредитування кредитними спілками:
  - · у регіональних спілках ставки річних надзвичайно високі;
  - · невеликий термін кредитування (найчастіше до 1 року);
  - · існує небагато спілок, спроможних надати позичку понад 10 тис. грн [11].

З кожним роком кількість кредитних спілок поступово зростає, що свідчить про зростання інтересу споживачів до цього сектора фінансового ринку. Згідно з даними Державного реєстру фінансових установ, з 1 січня 2008 по 1 січня 2010 року було внесено в реєстр 53 кредитні спілки (загальна кількість станом на 28.02.10 – 734 кредитні спілки) [7].

Результати діяльності кредитних спілок за 2010 рік показують уповільнення рівня ділової активності та значне зниження темпів приросту показників діяльності кредитних спілок.

В сучасних умовах основними проблемами функціонування кредитних спілок є:

- наявність «сірого» сектору, велике число «жевріючих» кредитних спілок, порушення кооперативних принципів у діяльності значної кількості кредитних спілок;
- недосконала структура кредитного портфеля, політика формування та управління активами й пасивами, відповідні процентні ставки, недостатнє упровадження нових видів послуг і ринкових інструментів, відсутність узгодженої довготермінової ринкової стратегії;
- недостатній доступ до дешевих і довгих ресурсів, неналежне сервісне супроводження, відсутність механізмів підтримання фінансової стабільності кредитних спілок та гарантування вкладів їх членів, низький рівень системної інтеграції кредитних спілок у режимі саморегулювання [3].

Функціонування кредитних спілок ускладнюється також через неврегульованість питань нагляду і контролю за їх діяльністю. Незначними наглядовими функціями наділені Національний банк України та Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг. З огляду на зазначену проблему доцільно зобов'язати контролюючі органи проводити на підставі звітності розрахунок показників, які характеризують стан кредитних спілок, та виносити рішення рекомендаційного характеру щодо усунення виявлених недоліків. При цьому контролюючий орган повинен тісно співпрацювати з Національною асоціацією кредитних спілок України [1].

Головною проблемою функціонування кредитних спілок в Україні є недосконалість законодавчо-нормативного середовища й закріплення кооперативної природи кредитних спілок. Оптимальним розв'язанням цієї проблеми є внесення змін до нормативно-правових актів, які регламентують діяльність кооперативних неприбуткових товариств та кредитних спілок.

Згідно з Концепцією розвитку системи кредитної кооперації, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України, серед найважливіших факторів і тенденцій, що стримують розвиток кредитних спілок можна виділити:

- недосконалість законодавства, що регулює діяльність суб'єктів системи кредитної кооперації, зокрема значна обмеженість можливостей кредитних спілок у наданні фінансових послуг їх членам та юридичним особам;
- недостатній для належного виконання їхніх зобов'язань перед членами рівень капіталізації;
- недостатня поінформованість населення про діяльність кредитних спілок;
- концептуальна невизначеність на тривалу перспективу;
- збільшення концентрації ринку кооперативного кредитування;
- наявність у кредитному портфелі кредитних спілок переважної кількості короткострокових кредитів;
- порівняно незначні строки кредитування;
- відсутність діючої інфраструктури фінансової й технічної підтримки ефективної діяльності кредитних спілок;
- відсутність ефективного механізму захисту прав членів кредитних спілок, у тому числі гарантування вкладів;
- існування значної кількості кредитних спілок, що у своїй діяльності не дотримуються основних принципів міжнародного кооперативного руху й вимог щодо захисту прав їх членів;
- низький рівень професійної діяльності й технічної оснащеності переважної більшості кредитних спілок тощо[8].

Для комплексного вирішення питань, які постали перед кредитними спілками, необхідно:

1. запровадити на державному й регіональному рівнях системи стабілізації та фінансового оздоровлення кредитних спілок;
2. створити систему страхування і гарантування вкладів від фінансових ризиків;
3. ініціювати створення бюро кредитних історій для формування єдиної бази позичальників, що надасть можливість знизити частку прострочених і неповернених позик;
4. прискорити процес формування потужних асоціацій, діяльність яких сприятиме розробці й запровадженню єдиних правил поведінки на ринку кооперативного кредитування, професійних і технологічних стандартів діяльності кредитних спілок;

5. запровадити жорсткішу систему нагляду та контролю дотримання й виконання основних показників діяльності кредитних спілок;

6. сформувані установи сервісної інфраструктури, які повинні надавати послуги кредитним спілкам і об'єднанням кредитним спілкам у сфері навчання, консультаційного супроводження [3].

На даний час в Україні діє два стабілізаційних фонди, що діють при загальнодержавній асоціації кредитних спілок: Програма захисту вкладів при Всеукраїнській асоціації кредитних спілок та Стабілізаційний фонд при Національній асоціації кредитних спілок України [4]. Крім того, дуже важливою є проблема захисту кредитних спілок від збитків, пов'язаних і несвоєчасним поверненням чи неповерненням кредитів. Розв'язання даної проблеми полягає у створенні регіональних, а згодом і загальнодержавної системи ведення кредитних історій позичальників – бюро кредитних історій. Ефективним способом для істотного скорочення зазначених витрат є делегування повноважень щодо роботи із проблемними кредитами єдиному органу - Агенції по роботі із проблемними кредитами. З огляду на загальносвітові тенденції розвитку кредитних спілок необхідно запроваджувати моніторинг їхньої діяльності.

Висновки. Посилення негативного впливу фінансової кризи на діяльність всіх національних фінансових установ та кредитних спілок, зокрема, зумовлює необхідність впровадження кредитними спілками механізмів підвищення їх фінансової спроможності. Варто зазначити, що одним із основних напрямів розвитку кредитних спілок в Україні є збереження корпоративного напрямку їх функціонування, забезпечення якісного обслуговування членів фінансових кооперативів та якнайшвидше усунення суперечливих моментів у нормативних активах, які регулюють діяльність кредитних спілок. Крім того, з огляду на загальносвітові тенденції розвитку кредитних спілок, необхідно запровадити моніторинг їхньої діяльності з метою зменшення впровадження тіньових схем ухилення від оподаткування, що призводять до втрат бюджету.

Список літератури

1. Гавриленко О.Ю. Кредитні спілки в Україні: Проблеми розвитку та умови підвищення ефективності управління діяльністю // Вісник економічної науки України. - 2007. - № 1 (11). - С. 29-32.
2. Грицай М.Н. Развитие системы управления в кредитных организациях // Деньги и кредит. - 2007. - № 8. - С. 22-25.
3. Льченко Л.В. До проблеми використання потенціалу кредитних спілок у забезпеченні економічного зростання: сучасна практика і реалії України // Економіка та держава. - 2009. - № 1. - С. 66-69.
4. Інформація про діяльність кредитних спілок в Україні // <http://www.ukrcu.kiev.ua>.
5. Невмержицький Г.М. Історія та сучасний стан розвитку кредитних бюро // Вісник Національного банку України. - 2009. - № 5. - С. 32-35.
6. Олег Луцишин «Кредитні спілки на ринку фінансових послуг України: проблеми та пріоритети розвитку» // Світ фінансів. – 2006.– №8. – С. 135-139.
7. Основні показники діяльності кредитних спілок за 2010 р. // Офіційний сайт ДКРРФП www.dfr.gov.ua.
8. Про схвалення Концепції розвитку системи кредитної кооперації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 червня 2006 року, № 321-р // Офіційний вісник України від 21.06.2006 р. - ст. 1731.
9. Про кредитні спілки. Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 15. - ст. 101 (в редакції від 29.01.06)
10. Сорока А. Правове забезпечення діяльності кредитних спілок в Україні // Ринок цінних паперів України. – 2008. – №11-12. – С. 67–72.
11. Терещенко Г.М. Перспективи розвитку кредитних спілок в Україні // Фінанси України. - 2009. - №5. - С. 87-94.

12. Хамутенко О. Фінансові ресурси кредитних спілок України та джерела їх формування // Фінанси України. – 2008. – №10. – С. 61–71.

Одержано 21.12.11

УДК 351.762:347.466

Н.В.Гаврилова, доц., канд. екон. наук., Д.С. Ричкова, ст. гр. ФК-09-1
Кіровоградський національний технічний університет

Оцінка діяльності ломбардних установ в Україні

У статті розглянуто організаційну структуру ломбардів, особливості їх діяльності, проаналізовано основні показники роботи за період кризи, виділено основні проблеми, що потребують розв'язання.

небанківські фінансово-кредитні установи, фінансовий ринок, ринок банківських послуг, ломбард, застава, банківські установи

Актуальність даної теми. Трансформація економічної системи будь-якої країни передбачає інституціоналізацію та одночасно розбудову кредитної системи. Нині кредитний сектор України представлений переважно банківською системою, що є порівняно розвиненою. Інша ж структурна складова – небанківські фінансово-кредитні установи – почала активно розвиватися не так давно. Однак, незважаючи на позитивні тенденції в розвитку цих установ, слід відзначити ще порівняно низький рівень їхньої капіталізації, а це може призвести до того, що їх витіснять із ринку безпосередньо банківські установи. За таких умов небанківські фінансово-кредитні установи можуть зайняти певні ніші на ринку, особливо в умовах фінансової кризи, і надавати ряд послуг, що їх не надають банки, створюючи тим самим їм конкуренцію, поліпшуючи функціонування не тільки кредитної системи, а й національної економіки загалом. Тому дослідження особливостей діяльності небанківських фінансово-кредитних установ загалом та ломбардів зокрема викликане як нагальними проблемами практики, так і впливом фінансової кризи на діяльність банківських установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні організаційно-практичні аспекти діяльності ломбардів, розглядали у своїх працях такі вчені, як М. Савлук, М. Денисенко, Б. Івасів, А. Казімагомедов, О. Лаврушин та ін.[6]. Разом із тим дослідження зазначених авторів спрямовані переважно на висвітлення теоретичних засад функціонування згаданих установ, а до нерозв'язаних частин загальної проблеми, яким присвячена дана стаття, слід віднести саме необхідність детального розгляду практичних аспектів діяльності ломбардів як представників небанківських кредитно-фінансових установ, що активізувалися саме в умовах фінансової кризи.

Слід відзначити, що одним із небагатьох небанківських фінансово-кредитних інститутів у період кризи залишається ломбард.

Таким чином, основною метою статті є розгляд організаційної структури ломбардів, аналіз сучасних тенденцій їхньої діяльності з урахуванням кризової ситуації в Україні, а також виділення проблем, що потребують розв'язання.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до законодавства, ломбард – це